

Posudek disertační práce

Autorka disertační práce: Mgr. Klára Mikulcová

Téma disertační práce: Aktuální problémy mediální výchovy a mediální gramotnost žáků 2. stupně ZŠ

Školící pracoviště: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Ústav pedagogiky a sociálních studií, Katedra českého jazyka a literatury

Studijní program: Pedagogika

Školitel: doc. Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.

Oponent: doc. PhDr. René Szotkowski, Ph.D.

Volba a aktuálnost tématu disertační práce

Disertační práce Mgr. Kláry Mikulcové je orientována na velmi aktuální téma spojené s problematikou mediální výchovy a mediální gramotnosti. Zejména budování mediální gramotnosti patří mezi strategické cíle Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+, které souvisejí se zaměřením vzdělávání na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život. Aktuálnost tématu je patrná i v tzv. „Malé revizi“ RVP pro základní vzdělávání, zejména pak v průřezovém tématu Mediální výchova. Ale také v probíhající „Velké revizi“ RVP pro základní vzdělávání, v níž by mělo být budování mediální gramotnosti implementováno mezi klíčové kompetence a gramotnosti.

Cíle disertační práce

Stěžejní cíl disertační práce je uveden na několika místech práce, a to v abstraktu práce, úvodu práce a empirické části práce. Hlavní cíle teoretické i empirické části disertační práce jsou operacionalizovány na konkrétní dílčí (parciální) cíle. Separátní vymezení

hlavního cíle teoretické části práce i hlavního cíle empirické části práce je poněkud netradiční, obvykle se uvádí spíše jeden hlavní cíl společný pro celou práci. Z formulace cílů a jejich počtu (20 dílčích cílů) jsou patrné vysoké ambice autorky práce. Samotné „hlavní“ cíle disertační práce jsou naformulovány v souladu se stanovenou problémovou oblastí. Dílčí cíle práce jsou formulovány jasně a konkrétně. Autorka disertační práce využívala široké spektrum aktivních sloves, přičemž se neomezovala pouze na nejnižší úroveň Bloomovy taxonomie. Cíle práce jsou většinou formulovány přesně, věcně a jednoznačně. Polemizovat lze nad formulací níže uvedených cílů:

- *Vymezit a definovat pojetí mediální gramotnosti z pohledu českých i zahraničních odborníků, začlenit ji do systému funkční gramotnosti a popsat základní atributy mediálně gramotného jedince.*
- *Zasadit problematiku mediální gramotnosti do kontextu infodemie, následně kategorizovat, popsat a specifikovat problémy, které z ní plynou. V této souvislosti uvést možné psychologické a behaviorální příčiny vedoucí ke snížení rezistence vůči vybraným problémům.*
- *Zasadit problematiku mediální gramotnosti do kontextu nových médií, následně kategorizovat, popsat a specifikovat problémy, které z ní plynou.*
- *Popsat, jakým způsobem je mediální gramotnost posilována v současné edukační realitě s akcentem na výuku mediální výchovy, následně vymezit její problematické oblasti a její konstituování v historickém kontextu i v kontextu České republiky.*
- *...jaký zdroj informací používají žáci nejčastěji,*
- *...zda influenceři ovlivňují nákupní chování a životní styl žáků, kteří je na sociálních sítích sledují,*
- *...zda influenceři ovlivňují nákupní chování a životní styl žáků, kteří je na sociálních sítích sledují,*

Struktura obsahu teoretických vstupů disertační práce

Práce je členěna do dvou částí, které autorka pojmenovala následovně: Teoretická část, Empirická část. Teoretická část je členěna do pěti kapitol. V úvodní kapitole autorka uvádí do kontextu mediální gramotnost s funkční gramotností podle NIQUES a vymezuje atributy mediálně gramotného jedince včetně pěti klíčových otázek, které je nutné si při analýze mediálních sdělení pokládat. Druhá kapitola je zaměřena na mediální gramotnost v kontextu infodemie, kde je akcentováno posilování mediální gramotnosti nejen v edukační praxi. Autorka zde vysvětluje pojetí infodemie, kategorizuje mediální stereotypy a vymezuje problematiku kognitivního zkreslení. Třetí kapitola je orientována na problematiku technologií v obecné rovině a nabízí další argumenty ve prospěch budování mediální gramotnosti. V kapitole je rovněž vymezena charakteristika nových médií, sociálních médií, veřejnoprávních

a komerčních médií. Ve čtvrté kapitole je pozornost věnována atributům mediální výchovy, popisován je zde rovněž historický vývoj mediální výchovy v celosvětovém i tuzemském kontextu. Poslední pátá kapitola disertační práce je zaměřena na současný stav problematiky mediální výchovy v realizovaných výzkumných šetřeních, kde je uveden systematický přehled výsledků vybraných výzkumů zaměřených na tematiku mediální výchovy a mediální gramotnosti žáků, učitelů i široké veřejnosti.

Autorka práce konstruuje klíčové teoretické kategorie na základě analýzy, komparace a hodnocení aktuálního stavu zkoumání dané problematiky. Definované klíčové kategorie zakládají a vymezují teoretický rámec disertační práce. Celkový rozsah práce je 251 stran, teoretická část práce je popsána na 99 stranách.

K teoretickým vstupům bych měl několik podnětů a připomínek:

- V práci mi chybí kapitola věnovaná digitálním technologiím ve vztahu k mediální gramotnosti žáků i učitelů.
- V práci postrádám hlubší provázanost tématu s pedagogickými teoriemi.
- Velmi oceňuji rozsah a propracovanost 5. kapitoly, která je věnována současnému stavu problematiky mediální výchovy v realizovaných výzkumných šetřeních.

Struktura obsahu empirické části disertační práce

Empirická část je členěna do dvou kapitol, v rámci kterých jsou představeny dva kvantitativně orientované výzkumy zaměřené na mediální výchovu a mediální gramotnost žáků 2. stupně ZŠ a českých učitelů. V úvodní kapitole empirické části práce je popsán výzkum uskutečněný v roce 2020, který má název *Aktuální problémy mediální výchovy a mediální gramotnost žáků 2. stupně ZŠ*. Druhá kapitola empirické části práce představuje výsledky výzkumu *Český učitel ve světě médií* realizovaného v roce 2021 – autorka disertační práce v něm byla spoluautorem.

Výzkumná část práce je popsána na 104 stranách (bez diskuse a závěru).

K empirické části bych měl několik podnětů a připomínek:

- Metodika obou empirických výzkumů je popsána vcelku precizně, ovšem postrádám jejich hlubší provázanost. Oba výzkumy totiž působí izolovaně.
- Výzkumné otázky je vhodné formulovat tak, aby bylo možné získat více alternativ odpovědí prostřednictvím následné hypotézy.
- V práci jsou formulovány výzkumné otázky bez bližší specifikace, zda jde o otázky deskriptivní, relační či kauzální.
- Bylo by možné věcné hypotézy naformulovat precizněji?
- V práci jsou formulovány pouze věcné hypotézy, postrádám formulaci statistických hypotéz.

- Pozitivně lze hodnotit použití induktivních statistik při vyhodnocení formulovaných hypotéz.

Práce jako celek je strukturována přehledně, teoretická i empirická východiska jsou koncipována vyváženě.

Formální náležitosti disertační práce

Po formální stránce lze práci hodnotit jako nadprůměrnou, pouze místy se objevují drobné typografické a formální nedostatky, které ovšem nijak nesnižují její úroveň.

Další podněty a otázky pro autorku k obhajobě

1. Pro sběr dat autorka použila vlastní autorský dotazník. Mohla by autorka disertační práce popsat, jak daný dotazník vznikl? Inspirovala se autorka při tvorbě dotazníku u jiných autorů?
2. Autorka uvádí, že u výzkumného nástroje *Aktuální problémy mediální výchovy a mediální gramotnost žáků 2. stupně ZŠ* byla ověřována validita a reliabilita. Z hlediska validity byla ověřována pouze validita obsahová? Z jakého důvodu nebyla posouzena validita souběžná či predikční?
3. V práci je uveden výzkumný soubor, není ovšem popsán zvolený výběr prvků do výzkumného vzorku.
4. Byla nějakým způsobem ověřována (testována) normalita rozdělení výzkumného souboru?
5. Rozložení vzorku respondentů dle jednotlivých krajů bylo dost disproporční. Byla daná skutečnost nějak zohledněna při následných statistických analýzách?
6. Mohla by autorka práce uvést nějaká doporučení a návrhy pro školskou nebo osvětovou praxi?
7. Disertační práce by měla přinést nové vědecké poznatky pro obor pedagogika. V mnoha ohledech je práce spíše přínosná v oblasti mediální výchovy a mediální gramotnosti, proto by bylo vhodné u obhajoby zmínit přesah výzkumných zjištění do samotné pedagogiky.

Závěrečné shrnutí

Předložená práce splňuje náležitosti kladené na disertační práci, a proto ji DOPORUČUJI k obhajobě. Po úspěšné obhajobě doporučuji udělit autorce titul Ph.D.

V Olomouci dne 24. 5. 2023

Doc. PhDr. René Szotkowski, Ph.D.